

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. október 17.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1–1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5–0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz-hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálna-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
--

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
 - **egész szám, akkor nincs teendő;**
 - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

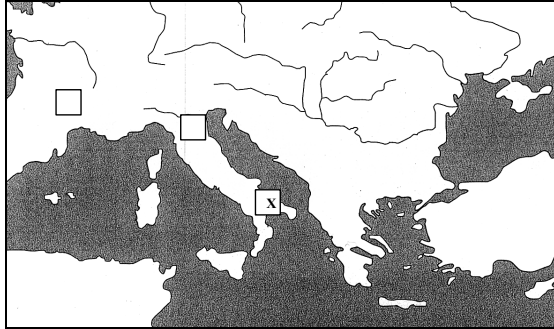
Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. Ókori Róma (Összesen 4 pont.)**a) (Elemenként 0,5 pont.)**

Név: Hannibál

Ókori állam: Karthágó (*Elfogadható még: Pun Birodalom.*)**b) (1 pont)****c) (Elemenként 0,5 pont.)**

A háború kezdete: Kr.e. 218

A háború vége: Kr.e. 201

d) (1 pont)

C)

2. Középkori művelődés (Összesen 4 pont.)**a) (1 pont)**

A hit (vallás, teológia) és tudomány (ész) összeegyeztethetők, *vagy* a kettős igazság gondolata (hit/teológia és tudomány) *vagy* a hit/teológia elsődlegessége a tudománnyal szemben. (Minden hasonló értelmű, saját szavakkal megfogalmazott helyes válasz elfogadható. A forrásból kiemelt idézet nem fogadható el.)

b) (1 pont)skolasztika (*Elfogadható még: tomizmus.*)**c) (1 pont)**Arisztotelész (*Elfogadható még: Platón.*)**d) (Elemenként 0,5 pont.)**

XIII. sz.

domonkos rend

3. Középkori magyar hadtörténet (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)**a)**

A) Nikápoly; 1396

B) Muhi; 1241

C) Augsburg (*Elfogadható még: Lech mező*); 955

D) Nándorfehérvár, 1456

b) IV. Béla; 1235**4. Reformáció-ellenreformáció (Összesen 4 pont.)****a) (Elemenként 0,5 pont.)**A) református *vagy* kálvinista

B) (római) katolikus

C) evangélikus *vagy* lutheráns

D) 1517

b) (Elemenként 0,5 pont.)

- E) Svájc
- F) Spanyolország

c) (1 pont)

protestáns

5. XVIII. századi Magyarország (Összesen 4 pont.)**a) (Elemenként 0,5 pont.)**

- A) alacsony vám
- B) magas vám

b) (1 pont)

C) adózó nemesség

c) (1 pont)

Habsburg Birodalom

d) (1 pont)

Mária Terézia

6. XVIII-XIX. századi francia történelem (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)**a) B), D), A), C)****b)**

Krími háború: III. Napóleon

Francia-porosz háború, 1870: III. Napóleon

Francia forradalom, 1789: XVI. Lajos

Oroszországi hadjárat: (I.) Napóleon vagy Bonaparte Napóleon

c) Elzász és Lotaringia vagy Elzász-Lotaringia *(Csak akkor adható a 0,5 pont, ha mindkét régió neve szerepel.)*

d) Poroszország vagy Porosz Királyság vagy Észak-német Szövetség

7. Áprilisi törvények (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) Igaz

b) Hamis

c) Hamis

d) Hamis

e) Hamis

f) Igaz

g) Hamis

h) Igaz

8. XX. századi egyetemes történelem (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) GULÁG / Gulág / Gulag

b) vasfüggöny

c) gettó

d) enyhülés *(Elfogadható még: détente, enyhülési politika.)*

e) holokauszt *(Elfogadható még: holocaust.)*

f) internálás vagy deportálás

9. A két világháború közötti Magyarország (Összesen 3 pont.)**a) B, D, C, A (helyes sorrend: 1 pont)****b) A (0,5 pont)****c) (1 pont)**

Károlyi Mihály

d) (0,5 pont)köztársasági elnök (*Elfogadható még: államfő.*)**10. XX. századi magyar politikusok (Soronként 1 pont, összesen 4 pont.)**

Forrás betűjele	A forrásokban leírt időszakhoz kapcsolható személy	A személy által viselt politikai funkció	A kép sorszáma
A)	Kádár János	MSZMP KB első titkára	4.
B)	Nagy Imre	földművelésügyi miniszter	2.
C)	Göncz Árpád	köztársasági elnök	1.
D)	Rákosi Mátyás	MDP főtitkára	3.

11. Közép-és Kelet-Európa a XX. században (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)**a)****A)** Jugoszlávia**B)** Szovjetunió**C)** Csehszlovákia**b)** (Mihail) Gorbacsov**12. A magyar társadalom 1990 után (Összesen 2 pont.)****a) (0,5 pont)**

A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében nagyobb a foglalkoztatottság *vagy az alacsony iskolai végzettségűek körében alacsonyabb a foglalkoztatottság (Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*

b) (0,5 pont)

Budapesten

c) (Elemenként 0,5 pont.)*Az alább felsoroltak közül bármelyik kettő:*

a szocialista rendszer válsága,

a rendszerváltás (új gazdasági körülmények) következtében sokan veszítették el munkájukat,

a nem szakképzettek könnyebben veszítették el munkájukat,

az alacsonyabb iskolai végzettség a munka elvesztéséhez vezethet,

regionális különbségek,

hátrányos megkülönböztetés

(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Görög hitvilág

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az ókori görög istenvilág és vallási kultuszok jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. többistenhit, emberalakú istenek, az istenek és emberek világának érintkezései).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a bemutatott vallás az ókori görög világban terjedt el, <i>vagy</i> említi, hogy az istenek lakhelye az Olümposz volt.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. vallás, isten, többistenhit (politeizmus), mitológia.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti néhány isten nevét <i>vagy</i> rögzíti, hogy Zeusz volt a főisten, és megállapítja, hogy az ókori görögök vallása többistenhit (politeizmus) volt. T Rögzíti az isteneknek a forrásból kiolvasható jellemzőit (pl. bosszúvágy, féltékenység), és ezzel kapcsolatban valamilyen releváns megállapítást tesz (pl. a görögök emberi érzelmeket tulajdonítottak az isteneknek, az isteneik emberalakúak voltak, az istenek kapcsolatban álltak az emberi világgal, az isteni és emberi világ nem vált el élesen egymástól, az istenek a természet jelenségeit és az emberi élet különböző mozzanatait testesítették meg).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a görög istenvilág és vallási kultuszok jellemző vonásait, és feltárja, miként volt jelen a vallás az ókori görögök életében. T Rögzíti, hogy az istenek történeteit a mitológia örökítette meg, és tesz egy lényegi megállapítást az istenek világával kapcsolatban (pl. az istenek lakhelye az Olümposz volt, az istenek halhatatlanok voltak). T Rögzíti, hogy a vallás a mindennapi élet része volt, és tesz egy megállapítást a vallásgyakorlással/kultuszokkal kapcsolatban (pl. a templomok jellegzetességei, áldozatok bemutatása, szabadtéri szertartások, állandó papság hiánya, a poliszoknak volt pártfogó istenük) <i>vagy</i> rögzíti egy-két fontos szentély helyszínét (pl. Delphoi, Dodona, Olümphia), és feltárja ezek jelentőségét (pl. jósda, atlétikai versenyek). T Rögzíti, hogy a görög poliszok mindegyike ugyanazt a vallást követte, és megállapítja, hogy ez összetartó erőt jelentett a politikailag szétagolt ókori görög világban.	0–8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. XIV. Lajos

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően XIV. Lajos abszolutista kormányzását mutatja be. Ismerteti az abszolutizmus elméleti alapjait. XIV. Lajos uralkodásán keresztül bemutatja, mit jelentett a gyakorlatban az abszolutista kormányzás. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy XIV. Lajos a XVII–XVIII. században uralkodott Franciaországban, és említi, hogy a királyi udvar Versailles-ban volt.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. állam, hatalom, gazdaság, hadsereg, udvar. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. abszolutizmus, merkantilizmus, protestáns, katolikus.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy az abszolutizmus elmélete szerint az uralkodó hatalma Istentől ered, és megállapítja, hogy a királyi hatalom korlátlan <i>vagy</i> az uralkodó döntései megkérdőjelezhetetlenek. T Rögzíti Bossuet írásának valamely más gondolatát (pl. az abszolutista államelmélet szerint az uralkodó atyaként uralkodik népén), és ennek alapján releváns megállapítást tesz (pl. az uralkodó korlátlan atyai hatalmát népe boldogítására használja, az uralkodó egy személyben képviseli a társadalom érdekeit). T Rögzíti, hogy XIV. Lajos Versailles-ban építtette ki uralma központját, és valamilyen releváns megállapítást tesz a palota-együttessel kapcsolatban (pl. a fényűzés is a királyi hatalom isteni eredetének/korlátlanságának hangsúlyozását szolgálta, mintául szolgált más abszolút uralkodók számára). T Rögzíti, hogy jelentős létszámú hugenotta menekült el az országból, és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ők jellemzően Európa protestáns országaiban telepedtek le, ez lényegében Franciaország rekatolizációjához vezetett, ez komoly gazdasági visszaesést okozott).	0–10 [nem adható: 1 és 6]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja XIV. Lajos kormányzását, és ezen keresztül feltárja az abszolútizmus jellemzőit.</p> <p>T Rögzíti, hogy XIV. Lajos nem hívott össze rendi gyűlést, <i>vagy</i> a protestánsok (hugenották) jogfosztottá váltak (a nantes-i ediktum visszavonásával), és megállapítja, hogy ezzel az abszolútizmusnak az elődei által megkezdett kiépítését folytatta.</p> <p>T Rögzíti, hogy XIV. Lajos tanácsok (illetve államtitkárok/államminiszterek <i>vagy</i> a megyék élére kinevezett hivatalnokok/intendánsok) segítségével kormányzott, és megállapítja, hogy az állami hivatalnokok kiválasztásánál a szakértelem és az uralkodóhoz való hűség volt a szempont <i>vagy</i> ezzel csökkentette a nemesség befolyását.</p> <p>T Rögzíti a merkantilista gazdaságpolitika valamely fő jellemzőjét, és megállapítja, hogyan függ ez össze az abszolút kormányzással (pl. nagymértékű állami beavatkozást jelentett a gazdaságba, ez teremtette meg az erős királyi hatalom pénzügyi alapjait) <i>vagy</i> rögzíti, hogy XIV. Lajos uralkodásának második felében jelentősen nőtt az államadósság, és megállapítja ennek fő okait (Versailles, hadsereg, háborúk).</p> <p>T Rögzíti, hogy XIV. Lajos óriási létszámú, modern zsoldoshadsereggel rendelkezett, és megállapítja, hogy Franciaország ekkor Európa vezető hatalma volt <i>vagy</i> rögzíti, hogy XIV. Lajost példátlanul erős hatalmára utalva „Napkirálynak” nevezték, és megállapítja, hogy uralkodása alatt Franciaország az abszolútizmus mintaállama lett.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12 [nem adható: 1 és 7]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

15. A XIX. századi liberalizmus

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó a XIX. századi liberalizmus jellegzetességeinek bemutatására összpontosít, vázolja az eszme keletkezésének körülményeit. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, a vizsgázó feltárja a liberalizmus meghatározó vonásait.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a liberalizmus Európa nyugati felében született és megemlíti, hogy keletkezése a XVIII–XIX. századhoz (a felvilágosodáshoz) kapcsolódik.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó szakszerűen használja a következő általános, illetve a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. eszme, szabadság, egyén, liberális, egyenjogúság, szabadelvű, tolerancia, választójog).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Bemutatja, hogy a liberális eszme elfogadja az eltérő nézeteket, a különböző életformákat, és megállapítja, hogy a tolerancia alapja a szabadságeszmény vagy a szabadság korlátja a másik ember szabadságának tiszteletben tartása. T Rávilágít, hogy a liberális eszme egyik fő eleme az emberek közötti egyenlőség, az egyenjogúság hirdetése (választójog megadása, férfi és nő közötti egyenjogúság), és megállapítja, hogy a liberalizmus nem hisz a hagyományokra, erős államra épülő közösségben vagy a liberalizmus az egyén szerepét, illetve az ésszerűséget tarja fontosnak.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában feltárja a liberalizmus kialakulásának hátterét és vázolja a liberális elvek főbb jellemzőit. T Megemlíti, hogy a liberalizmus kialakulása összefüggött a felvilágosodás eszmerendszerével, és megállapítja, hogy a francia forradalom, illetve a napóleoni háborúk segítették terjedését. T Rögzíti a liberalizmus valamely más elemét (pl. szabadság és felelősség kapcsolata, a kormányzati hatalomhoz való viszony, az állam szerepének korlátozása), és kifejti annak elméletét vagy valamely gyakorlati megvalósulását. T Rögzíti, hogy a liberalizmus a szabad verseny híve, és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ennek hátterében a kibontakozó kapitalizmus állt).	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. A fejlődő országok problémái

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a fejlődő országokra jellemző népességrobbanást és az azzal összefüggő problémákat mutatja be India példáján. Ismerteti a népességrobbanás okait, következményeit. Feltárja a kérdés globális vonatkozásait. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a népességrobbanás a fejlődő világban (Indiában) jellemzően a XX. század második felében kezdődött, és tisztában van azzal, hogy ez globális következményekkel jár.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. népesség, város, oktatás, élelmezés. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. harmadik világ (fejlődő országok), népességrobbanás, globális probléma.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy India népessége a második világháború befejezése (vagy a függetlenség kikiáltása) óta gyors ütemben nő (1947 és 2010 között nagyjából 3–4-szeresére), és megállapítja, hogy ezt nevezzük népességrobbanásnak. T Rögzíti, hogy Indiában a születések aránya a csökkenés ellenére még mindig jelentősen meghaladja a halálozások szintén csökkenő arányát, és megállapítja, hogy ezért magas a természetes szaporulat <i>vagy</i> rögzíti, hogy a halálozások aránya 2010-ben kevéssel alacsonyabb, a születések aránya viszont lényegesen magasabb Indiában, mint az Európai Unióban, és megállapítja, hogy India társadalma fiatalodó társadalom. T Rögzíti, hogy a fejlődő országokban a közlekedési eszközök gyakran túlzsúfoltak, és megállapítja, hogy az infrastruktúra fejlődése nem tud lépést tartani a gyors népességnövekedéssel <i>vagy</i> ez hozzájárul a gyakori tömegbalesetekhez. T Rögzíti, hogy a fejlődő világban jellemzően lényegesen kevesebb az ezer főre jutó kórházi ágy, mint az Európai Unióban, és megállapítja, hogy az egészségügyi ellátás színvonala általánosságban alacsonyabb, mint a fejlett világban.	0–10 [nem adható: 1 és 6]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja a fejlődő országoknak a túlnépesedéssel összefüggő jellemző problémáit, és feltárja ezek következményeit, jelentőségét.</p> <p>T Rögzíti, hogy a gyors népességnövekedés sokmillió nagyvárosok kialakulásához vezetett, és megállapítja ennek valamely jellemzőjét vagy következményét (pl. ezeknek a városoknak a peremén jellemzően nyomornegyedek találhatóak).</p> <p>T Rögzíti, hogy a fejlődő világ országainak jelentős része nem tudja megfelelő mennyiségű élelmiszerral (vagy ivóvízzel) ellátni növekvő népességét, és megállapítja, hogy az éhezés vagy alultápláltság (illetve ivóvízhiány) milyen további problémák kialakulásához járulhat hozzá (pl. járványok, éhínségek).</p> <p>T Rögzíti a fejlődő országokban jellemző túlnépesedés egy további következményét (pl. oktatással vagy munkaerő-gazdálkodással kapcsolatban), és megállapítja, hogy ez milyen további problémákat idézhet elő (pl. az analfabéták vagy a szakképzetlen, alacsonyan megfizetett munkaerő magas aránya).</p> <p>T Rögzíti, hogy a fejlődő országok problémái globális jelentőségűek (pl. a migráció vagy a világméretű járványok miatt) vagy rögzíti az Észak–Dél szembenállás lényegét, és megállapítja, hogy a fejlett országok (a nemzetközi szervezeteken keresztül) igyekeznek segítséget nyújtani a fejlődő országoknak.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12 [nem adható: 1 és 7]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

17. Károly Róbert gazdasági reformjai		(rövid)
Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó Károly Róbert kincstári bevételek növelésére tett erőfeszítéseinek és azok hatásainak bemutatására és a feladathoz kapcsolódó források elemzésére összpontosít. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, feltárja a gazdasági döntések hátterét.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Károly Róbert 1301/1308 és 1342 között uralkodott Magyarországon.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó szakszerűen használja a következő általános fogalmakat, illetve a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: pl. adó, vám, regálé, kapuadó, harmincad, aranypénz.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Rögzíti, hogy Károly Róbert oklevélben biztosította a kereskedelem szabadságát <i>vagy</i> a kereskedőknek vámot kellett fizetni, és megállapítja ezek jellemző hatását (kereskedelem fejlődése, királyi jövedelmek növekedése). T A vizsgázó rögzíti, hogy Károly Róbert bevezette a kapuadót, és megállapítja, hogy ezzel a pénzváltásból származó kieső jövedelmet (kamara haszna) pótolta <i>vagy</i> a jobbágyok ezt telkenként/kapunként fizették.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a gazdaságpolitikai döntések hátterét, vázolja az intézkedések jellemző hatásait. T Rögzíti a bányaregálét érintő változásokat (urbura megosztása, kötelező birtokcsere megszüntetése), és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ez fellendítette a nemesfémbányászatot, a földesúrnak is érdeke lett a bányafeltárás). T Rögzíti, hogy Károly Róbert aranyforintot veretett, és ezzel kapcsolatban releváns megállapítást tesz (pl. ez hozzájárult a kereskedelmi forgalom növekedéséhez, az értékálló pénz a Magyar Királyság gazdasági presztízsét is javította, ennek egyik feltétele a fellendülő aranybányászat volt). T Rögzíti, hogy a gazdasági reformokat az árutermelés és pénzgazdálkodás fejlődése tette lehetővé, és megállapítja, hogy az intézkedések célja a királyi jövedelmek növelése volt <i>vagy</i> rögzíti, hogy a reformok bevezetésének feltétele a királyi hatalom megszilárdítása volt, és megállapítja, hogy gazdasági reformjai uralkodása második felében történtek.	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizgapontszám		7

18. Luxemburgi Zsigmond külpolitikája

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó Luxemburgi Zsigmond külpolitikájának bemutatására összpontosít, megvilágítja a külpolitikát befolyásoló tényezőket.</p> <p>A vizsgázó bemutatja Zsigmond törökellenes politikájának jellemző vonásait, ismerteti az uralkodó török politikáját meghatározó döntéseket, tényezőket.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a nyugati egyházszakadás és a huszita mozgalom jelenségét, vázolja az ezekkel kapcsolatban hozott intézkedések lényegét, hátterét.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Luxemburgi Zsigmond 1387–1437 között uralkodott Magyarországon, és megemlíti a külpolitika térbeli és időbeli vonatkozásait (pl. Nikápoly, 1396; husziták elleni háború Csehországban).</p>	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat: pl. hadjárat, császár, egyház, hadsereg.</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait, szakkifejezéseit: pl. egyházszakadás, huszizmus, zsinat, eretnek, végvárrendszer.</p>	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Rögzíti, hogy Zsigmond Nikápolynál megütközött a törökkel, és megállapítja, hogy a nemzetközi sereg súlyos vereséget szenvedett.</p> <p>T Rögzíti, hogy Zsigmond az ún. telekkatonaság bevezetésével kívánta erősíteni seregét, és megállapítja, hogy a katona-állítási kötelezettség alapja a jobbágyok száma volt <i>vagy</i> a hadseregreform nem érte el célját.</p> <p>T Rávilágít, hogy Zsigmond uralkodása idején bontakozott ki a huszita mozgalom, és megállapítja, hogy Zsigmond szigorúan lépett fel a mozgalom vezetőivel szemben <i>vagy</i> a konstanzi zsinat összehívása részben az eretnekség felszámolását célozta.</p> <p>T Rögzíti a nyugati egyházszakadás tényét, és megállapítja, hogy Zsigmond eredményesen küzdött meg a feladattal.</p>	0–10 [nem adható: 1 és 6]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja Luxemburgi Zsigmond külpolitikai intézkedéseinek főbb okait, és bemutatja döntéseinek nemzetközi háttérét, jellemző összefüggéseit.</p> <p>T Rögzíti, hogy a nikápolyi vereség a törökök erőfölényéből is fakadt, és megállapítja, hogy Zsigmond ezután a védekezést helyezte előtérbe (déli végvárrendszer, illetve ütközőzóna kiépítése) <i> vagy </i> rögzíti, hogy a török elleni harc a Magyar Királyság megvédésén túl az európai kereszténység védelmét is szolgálta volna, és megállapítja, hogy az összefogás hiánya nehezítette a török elleni fellépést.</p> <p>T Rögzíti, hogy Zsigmond nem csak magyar király volt, hanem megszerezte a cseh királyi és német-római császári címet is, és megállapítja, hogy megnövekedett befolyását európai problémák megoldására próbálta felhasználni.</p> <p>T Rögzíti, hogy a nyugati egyházszakadás és a huszizmus problémái egyszerre jelentek meg a konstanzi zsinaton, és megállapítja, hogy a huszita eretnokséget Husz János elítélésével próbálták visszaszorítani <i> vagy </i> Zsigmond személyes kvalitásai (pl. diplomáciai érzék) segítettek a problémák rendezését.</p> <p>T Rögzíti, hogy Zsigmond külpolitikája részben eredményesnek mondható (pl. a végvárrendszer egy ideig hatékonynak bizonyult, a huszita mozgalom felszámolása a kezdeti nehézségek után sikeres volt), és megállapítja, hogy ugyanakkor ütöképes törökellenes haderő létrehozása a törekvések ellenére sem sikerült <i> vagy </i> a katolikus egyház reformja nem történt meg.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12 [nem adható: 1 és 7]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

19. A németek betelepítése (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a németek (svábok) Magyarországra történő betelepítését és annak okait, következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az udvar politikai és gazdasági céljai, a magyarok arányának csökkenése).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a németek betelepítése a XVIII. században történt, és utal a betelepülés valamely térbeli vonatkozására (elszórtan telepedtek le az ország különböző részein <i>vagy</i> megnevez néhány olyan területet, ahova nagy számú betelepülés történt: pl. Buda környéke, Dél-Dunántúl, Temesköz).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. népesség, katolikus, német, jobbágy, betelepítés.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy a betelepítettek kedvezményeket kaptak (meghatározott ideig mentesség az adók, beszállásolás és forspont alól), és megállapítja, hogy ez ösztönözte őket a betelepülésre. T Rögzíti, hogy a betelepítettek számára építőanyagot vagy előre épített házakat és telkeket biztosítottak, és megállapítja, hogy a betelepítés szervezett volt.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a svábok betelepítésének jellemzőit, és feltárja okait, valamint demográfiai és etnikai következményeit. T Rögzíti, hogy a betelepülő németek katolikusok voltak, és megállapítja, hogy betelepítésük részben az udvar céljait szolgálta (pl. udvarhű réteg erősítése, protestantizmus visszaszorítása). T Rögzíti, hogy a betelepítés a földesuraknak és az udvarnak egyaránt érdekében állt, és megállapítja, hogy ezzel nőtt az adóalap <i>vagy</i> a betelepítéseket a korábbi háborúk által okozott, illetve a török hódítás időszakában bekövetkezett népességpusztulás indokolta. T Rögzíti, hogy a betelepítések hozzájárultak a XVIII. századi népességnövekedéshez, és megállapítja, hogy ugyanakkor csökkentették a magyarok arányát a teljes népességen belül.	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. A dualizmus kori társadalom

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	<p>A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori magyar társadalom vezető rétegeit mutatja be.</p> <p>Ismerteti a nagybirtokos arisztokrácia és a nagypolgárság legfontosabb jellemzőit.</p> <p>A két réteg bemutatásán keresztül érzékelteti a társadalom szerkezetében mutatkozó kettősséget (hagyományos rétegződés – modern polgári társadalom).</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a bemutatott társadalmi viszonyok a XIX. század második és a XX. század első felére voltak jellemzőek <i>vagy</i> rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918). Tisztában van a bemutatott rétegek jellemző lakóhelyeinek elhelyezkedésével (pl. vidéki kastélyok, budapesti paloták, bérházak, villák).</p>	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. társadalom, nagybirtok, gazdaság.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nagypolgárság, főnemes, asszimiláció.</p>	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti, hogy a nagybirtokos arisztokraták nagyon szűk réteget alkottak (a földbirtokok számának 0,2 %-a volt a kezükben), és megállapítja, hogy létszámukhoz képest óriási területet birtokoltak (a megművelt területek közel harmadát).</p> <p>T Rögzíti a nagybirtokos arisztokraták jellemző életkörülményeit (kastély a hozzá tartozó parkkal, nagy könyvtár), és megállapítja, hogy fényűző életmódjukat nagyrészt öröklött vagyonuk biztosította számukra <i>vagy</i> jellemző volt rájuk egyfajta elzárkózás a többi társadalmi rétegtől.</p> <p>T Rögzíti, hogy a nagypolgárok egyik jellegzetes lakóhelye a palota-bérház volt <i>vagy</i> rögzíti a forrás alapján lakóhelyük valamely jellemzőjét (pl. sokan közülük az Andrássy úton laktak, a bérház első emeletén voltak a legnagyobb lakások, a lakásokban akár fürdőszoba is volt), és megállapítja, hogy fényűző életmódjukat általában gazdasági tevékenységükből származó jövedelmük biztosította számukra.</p> <p>T Rögzíti, hogy a legjelentősebb nagypolgári családok egy része bárói címet kapott, és megállapítja, hogy ennek feltétele volt az uralkodóhoz való hűség és eleinte a keresztény vallás <i>vagy</i> ez a feudális hagyományok továbbélésére utal (a nagypolgárság ezzel a nagybirtokos arisztokrácia körébe igyekezett bekerülni).</p>	0–10 [nem adható: 1 és 6]

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó bemutatja a nagybirtokos arisztokráciát és a nagypolgárságot, és kitér a gazdasági, társadalmi, politikai szerepükre is.</p> <p>T Rögzíti a dualizmus kori magyar társadalom valamely általános jellemzőjét (pl. szerkezeti kettősség), és megmagyarázza, hogyan mutatkozott meg ez a jellemző a vezető rétegek tekintetében (pl. régi és új arisztokrácia kettőssége, a nagybirtokos arisztokrácia nem vagy csak kis mértékben polgárosodott, a nagypolgárság utánozta a nagybirtokosok életmódjának egyes elemeit).</p> <p>T Rögzíti, hogy a nagybirtokos arisztokraták többnyire a főnemesi családok tagjai voltak (hercegek, grófok, bárók), és megállapítja, hogy ezek zárt kört alkottak (egymással rokonságban álltak) <i>vagy</i> megtartották vezető szerepüket a politikai életben.</p> <p>T Rögzíti, hogy a nagypolgárok jellemzően bankok, gyárak, bányavállalatok tulajdonosai vagy kereskedők voltak, és megállapítja, hogy felemelkedésük összefüggött az ipar és a kereskedelem fellendülésével <i>vagy</i> rögzíti, hogy a nagypolgárok a gazdasági élet irányítói voltak, és megállapítja, hogy befolyásolni tudták a politikai döntéseket is.</p> <p>T Rögzíti, hogy mindkét vezető réteg tagjai jelentős vagyonnal rendelkeztek, és megállapítja, hogy ez fényűző életmódot tett számukra lehetővé (külföldi utazások, vadászatok, művészetpártolás stb.) <i>vagy</i> rögzíti a nagybirtokosok gazdálkodásának valamely elemét (kapitalista nagyüzemként működő nagybirtokok, hitbizományok, igazgatótanácsai állások), és megállapítja, hogy a kor változásaihoz alkalmazkodva igyekeztek fenntartani korábbi életmódjukat <i>vagy</i> rögzíti, hogy a nagypolgárok többsége zsidó (illetve német) származású volt, és megállapítja, hogy asszimilációs törekvések jellemezték őket.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12 [nem adható: 1 és 7]</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	<p>0–8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizgapontszám</p>		<p>16</p>

21. Az 1920-as évek kultúrpolitikája

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó a magyar kultúrpolitika bel- és külpolitikai vonatkozásainak bemutatására és a feladathoz kapcsolódó források elemzésére összpontosít. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, feltárja a jellemző összefüggések hátterét.	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a kultúrpolitikai intézkedések a trianoni Magyarországon születtek, a kérdést az 1920-as évek időszakában (vagy a Horthy-korszakban) értelmezi.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó szakszerűen használja a következő általános fogalmakat, illetve a témához kapcsolódó szakkifejezéseket: pl. oktatás, kultúrpolitika, kultúrfölény, revízió.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Rögzíti, hogy Klebelsberg Kunó, a korszak meghatározó vallás- és közoktatásügyi minisztere a kultúrpolitikát egyfajta honvédelmi feladatnak is tartotta, és megállapítja, hogy a cél a nemzet szellemi-kulturális felemelése volt <i>vagy</i> ez összefüggött a revíziós törekvésekkel. T A vizsgázó rögzíti, hogy az iskolai oktatás fontos célja volt a katonai szolgálatra alkalmas fizikumú ifjúság nevelése, és megállapítja, hogy kiemelkedő szerepe volt az iskolán kívüli mozgalmaknak (cserkészlet és leventemozgalom).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában bemutatja a kultúrpolitikai döntések bel- és külpolitikai céljait, összefüggéseit, vázolja az intézkedések jellemző hatásait. T Rögzíti, hogy Klebelsberg Kunó nevéhez fűződik az ún. „kultúrfölény” elmélet, és megállapítja ennek valamely lényegi elemét (pl. a magyarság felemelése, régi szerepének visszaszerzése csak a népesség kulturális szintjének emelésével érhető el). T Rögzíti, hogy a nevelés kapcsolódott a revíziós törekvésekhez, és megállapítja, hogy a béke korlátozásai miatt (katonaság létszáma/katonai költségvetés) a kultusztárca külpolitikai, honvédelmi feladatokat vállalt át (az állami költségvetés ezért jelentősen támogatta az oktatást). T Rögzíti, hogy Klebelsberg Kunó intézkedései jelentős változásokat indítottak el a hazai oktatás és kultúra területén, és megállapítja, hogy intézkedései kedvezően hatottak a hazai oktatásra, műveltségi viszonyokra <i>vagy</i> megnevez legalább két konkrét intézkedést (pl. népiskolai program, középiskolai reform, egyetemalapítások, hazai és külföldi magyar kulturális és tudományos intézetek alapítása).	0–8 [nem adható: 1 és 5]

Megszer- kesztettség, nyelv- helyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. Gazdasági rendszerváltás

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat- megértés	A vizsgázó a rendszerváltás utáni magyar gazdaság átalakulásának fő vonásaira összpontosít, válaszában elemzi a változások jellegzetességeit. A válasz lényegre törően mutatja be a gazdasági átalakulás körülményeit, megvilágítja a változások okait, hátterét. A vizsgázó feltárja a gazdasági átalakulás fontosabb elemeit, rávilágít gazdasági változások jellemző hatásaira. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a rendszerváltás előtt Magyarország a Szovjetunió érdekszférájába tartozott, és megemlíti, hogy a rendszerváltás 1989–1990-ben történt.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat: pl. gazdaság, tulajdon, kereskedelem, fogyasztói ár. T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait: pl. rendszerváltás, piacgazdaság, magántulajdon, nemzeti össztermék, külkereskedelem, infláció, privatizáció.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Rögzíti, hogy a magántulajdon szerepe előtérbe került (a köztulajdon háttérbe szorult), és megállapítja, hogy a rendszerváltás alapvető változásokat hozott a tulajdon szerkezetében. T Rögzíti, hogy a rendszerváltás után a fogyasztói árak jelentősen növekedtek, és megállapítja, hogy az árnövekedés leginkább az energia-szektorra és a szolgáltatásokat érintette. T Rögzíti, hogy a korábbi gazdasági partnerek (Szovjetunió, KGST) helyét új piacok foglalták el (Németország, Nyugat-Európa), és megállapítja, hogy a külkereskedelem irányai jelentősen átalakultak. T Rögzíti, hogy a jövedelmek reálértéke nagymértékben csökkent, és megállapítja, hogy a rendszerváltás az ország gazdasági teljesítményének jelentős visszaesésével járt.	0–10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a gazdasági változások fő okait, bemutatja a gazdasági átalakulás hátterét, főbb következményeit.</p> <p>T Bemutatja, hogy a kétpólusú világ megszűnése (a szovjet befolyás megszűnése), a Kádár-rendszer bukása, jelentősen hatottak a gazdasági viszonyok átalakulására, és megállapítja, hogy Magyarországon a rendszerváltással megteremtődtek a piacgazdaság feltételei.</p> <p>T Megemlíti, hogy a tulajdonviszonyok átalakulásában a privatizáció (magánosítás) folyamata meghatározó volt, és megállapítja, hogy ez jelentős társadalmi hatásokkal járt (munkahelyek elvesztése, vagyoni különbségek növekedése).</p> <p>T Bemutatja, hogy a külkereskedelem új irányainak kialakítására hatott a régi intézmények megszűnése is (KGST), és megállapítja, hogy a külkereskedelem súlypontjainak áthelyeződése összefüggött Magyarország nyugati orientációjával.</p> <p>T Megemlíti, hogy a rendszerváltással bekövetkező átalakulás jelentős gazdasági visszaesést eredményezett, és megállapítja, hogy a gazdasági nehézségek egyaránt hatottak a magyar társadalom életkörülményeire és a rendszerváltás utáni kormányok politikai döntéseire is.</p> <p>T Önálló ismereteivel, megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak.</p> <p>A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.</p>	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16